

וְעָאלַת לְעוֹתָרָא, דְּבַהֲךָ עוֹתָרָא, שְׁלֹט עַל כָּל מַלְכֵי אֲרֵעָא.

וְעַל דָּא (מלכים א' ו') אִין כְּסָף לֹא נַחֲשֵׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה. אֲלֵא כֹּלָא דְהַב, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (איוב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ, דְּהָא עֶפְרָא דְלַעֲיִלָא, הָוּה מְסַתְּפֵל בֵּיהּ שְׁמִשָּׂא, וּבְאַסְתְּפֹלוֹתָא דְשְׁמִשָּׂא וְתוֹקְפִיהּ, עֶפְרָא עֶבֶיד וְאַסְגֵי דְהַב.

תָּא חֲזִי, מִטּוֹרֵי דְנְהִירוֹ, דְּתוֹקְפָא דְשְׁמִשָּׂא תַּמָּן, עֶפְרָא (דף רנ ע"א) דְּאַרְעָא בִּינֵי טוֹרֵי, כְּלָהוּ עֶבְדֵי דְהַב, וְאַלְמָלָא חִיוּן בִּישִׁין דְרַבִּיאוֹ תַּמָּן, בְּגִי נִשָּׂא לֹא הוּוּ מְסַפְגֵי, בְּגִין דְּתוֹקְפָא דְשְׁמִשָּׂא אֲסִגֵי דְהַב.

בְּגִין כְּךָ, בִּיּוֹמוֹי דְשְׁלֹמֹה, אִין כְּסָף נַחֲשֵׁב לְמֵאוּמָה, דְּהָא תְּקִיפָא דְשְׁמִשָּׂא אֲסַתְּפֵל בְּעֶפְרָא, וְאַסְגֵי לִיהּ דְהַב. וְעוּד דְּהָהוּא עֶפְרָא, סְטָרָא דְדִינָא אִיהוּ. כִּד אֲסַתְּפֵל בֵּיהּ שְׁמִשָּׂא, נָטַל תְּקִפָא וְאַתְרֵיבֵי דְהַבָּא. כִּיּוֹן דְּאַסְתְּפֵל שְׁלֹמֹה בְּהּ, שִׁבַּח וְאַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הִכַּל הָיָה מִן הָעֶפְרָא וְגו'. וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה לֹא אֲצִטְרִיף לְנַגְנָא כְּדוּד, אֲלֵא שִׁירְתָּא דְאִיהוּ רַחֲמֵי דְעוֹתָרָא, דְּהוּא נְהִירוֹ וְרַחֲמֵי דְכָל תְּשַׁבְּחָן דְּעֵלְמָא בֵּיהּ הוּוּ, תּוֹשְׁבַחְתָּא דְּמִטְרוֹנִיתָא כִּד יִתְבָּא בְּכַרְסֵיִיא לְקַבְלִיהּ דְּמִלְכָא קְאָמַר.

בְּתִיב, (מלכים א' ו') וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים, בְּגִין דְּכֹלָא הָוּה דְהַב, וְעֶפְרָא אֲתַקְשֵׁר בְּשִׁמְאָלָא, בְּסְטָרָא דְרַחֲמֵי. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שיר השירים ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְשְׁמִשָּׂא אֲתַדְּבַק בְּהֶדְהּ, וְלֹא אֲתַעֲדֵי מִינָהּ.

שְׁרַמָּה טְעָה בְּהֵאֵי, דְּהָא חָמָא דְאַתְקָרִיב סִיְהָרָא בְּשְׁמִשָּׂא, וַיִּמְנָא מְחַבְּקָא, וְשִׁמְאָלָא תַחַת רִישָׁא, כִּיּוֹן

כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ.

וְעַל זֶה, (שם ו') אִין כְּסָף [לא] נַחֲשֵׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה. אֲלֵא הַכֹּל זָהָב, שֶׁהַתְּרֻבָּה הַזֶּהָב, וּבְאֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב (איוב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ, שֶׁהָרִי עֶפְרָא שְׁלֹמֹעֲלָה הָיָה מְסַתְּפֵל בּוֹ הַשְּׁמֶשׁ, וּבְהַסְתְּפֹלוֹת שֶׁל הַשְּׁמֶשׁ וְתַקְפוֹ, הָעֶפְרָא נַעֲשֶׂה וּמִתְרַבֶּה הַזָּהָב.

בֵּא רְאֵה, מִן הַהָרִים שִׁכַח הַשְּׁמֶשׁ מֵאִיר שָׁם, עֶפְרָא הָאָרֶץ שְׂבִין הַהָרִים כְּלָם עוֹשִׂים זָהָב, וְאַלְמָלָא חִיוֹת רַעוֹת שְׂרַבּוֹת שָׁם, לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים, מִשּׁוּם שֶׁתְּקַף הַשְּׁמֶשׁ מְרַבֶּה אֶת הַזָּהָב. מִשּׁוּם כֶּף בִּימֵי שְׁלֹמֹה אִין כְּסָף נַחֲשֵׁב לְמֵאוּמָה, שֶׁהָרִי תְּקַף הַשְּׁמֶשׁ מְסַתְּפֵל בְּעֶפְרָא וּמְרַבֶּה אֶת הַזָּהָב. וְעוּד, שְׁאֹתוֹ עֶפְרָא הוּא צֵד הַדִּין. כְּשֶׁמְסַתְּפֵל בּוֹ הַשְּׁמֶשׁ, נוֹטֵל תְּקַף וּמִתְרַבֶּה זָהָב. כִּיּוֹן שֶׁהַסְתְּפֵל שְׁלֹמֹה בְּהּ, שִׁבַּח וְהַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הִכַּל הָיָה מִן הָעֶפְרָא וְגו'.

וְעַל זֶה שְׁלֹמֹה לֹא הֲצִטְרִיף לְנַגֵּן כְּמוֹ דוּד, אֲלֵא שִׁירָה שְׁהִיא אֲהַבָּה שֶׁל עֶשֶׂר, שְׁהִיא אוֹר וְאַהֲבָה שֶׁכָּל הַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ בְּהּ, הַשִּׁבַּח שֶׁל הַגְּבִירָה כְּשִׁיּוֹשְׁבַת בַּכֶּסֶף כְּנָגֵד הַמֶּלֶךְ הוּא אָמַר.

כְּתוּב (מלכים א' ו') וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הָיָה זָהָב, וְהָעֶפְרָא נִקְשֵׁר בְּשִׁמְאָל בְּצֵד הָאֲהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְהַשְּׁמֶשׁ נִדְּבַק עִמָּה וְלֹא זָז מִמֶּנָּה.

שְׁרַמָּה טְעָה בְּזֶה, שֶׁהָרִי רְאָה שֶׁהַלְבָּנָה קָרְבָה לְשְׁמֶשׁ, וְהִזְמִין מְחַבְּקָתָא, וְהַשְּׁמֵאל תַחַת הָרֵאשׁ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּקָרְבוֹ זֶה לְזוֹ, אָמַר, הָרִי

התקרבו באחד, זמין מה פאן עושה, שהרי זמין אינה אלא פדי לקרב? פיון שקרבו זה בזה, למה צריך? מיד אין פסוף [לא] נחשב בימי שלמה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה דחית את הזמין - חייך, אתה תצטרך לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד סטה השמש מפנגד הלכנה, והלכנה התחילה להחשף, והיה שלמה מחזיר על הפתחים ואומר (קהלת א) אני קהלת, ולא היה מי שיעשה עמו חסד. מה הטעם? משום שדחה את הזמין ולא החשיב אותו, זהו שכתוב (מלכים א י) אין פסוף [לא] נחשב בימי שלמה למאומה.

ורבן כל המרבה תשבחות לקדוש-ברוך-הוא, מרבה שלום למעלה, משום כך (ישעיה י) הקשיבי לישה. כתוב (איוב ד) ליש אבד מבלי טרף וגו'. ליש - הינו לישה, פכתוב חק חקה. אבד - פכתוב (ישעיה כז) ובאו האבדים. מבלי טרף - משום שהיא בקשה [סבה] עליה לתת, פכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

ובני לביא יתפרדו - משום שכל החילים, פשהיא נותנת להם טרף, פלם מתחברים פאחד ויונקים פאחד. וכשהיא יושבת מבלי טרף, שהגלות גורם, ודאי בני לביא יתפרדו, פלם נפרדים לכמה צדדים ודרכים פדי למצא לעשות דין. ולכן פשהקרפן נעשה, הפל מתקנים ומתקרבים פאחד, פמו שאמרנו. עכשו שקרפן לא נעשה, ודאי שבני לביא יתפרדו, ומשום כך אין לנו יום שלא נמצא בו דין, שהרי לא מתעוררים עליונים ותחתונים בשלמות עליונה פמו שאמרנו.

בשלימו עלאה כדקאמרן.

דאתקריבו דא בדא, אומר, הא אתקריבו פחדא, זמינא מה הכא. דהא זמינא לאו איהו אלא בגין לקרבא, פיון דאתקריבו דא בדא למאי אצטריך, מיד אין פסוף לא נחשב בימי שלמה.

אמר ליה קדשא בריך הוא, אנת דחית זמינא, חייך, אנת תצטרך לחסד בני נשא, ולא תשפח. מיד סטא שמשא מלקבל סיהרא, וסיהרא שריא לאתחשכא, והיה שלמה מהדר על פתחין, ואמר, (קהלת א) אני קהלת, ולא הוה מאן דיעביד עמיה חסד, מאי טעמא, בגין דדחה זמינא, ולא חשיב ליה. הדא הוא דכתיב, (מלכים א י) אין פסוף לא נחשב בימי שלמה למאומה.

וער דא, פל דאסגי תשבחן לגבי קדשא בריך הוא, אסגי שלמא לעילא, בגיני כך הקשיבי לישה. פתיב, (איוב ו) ליש אבד מבלי טרף וגו', ליש הינו לישה, פדכתיב, חק חקה. אבד, פדכתיב, (ישעיה כז) ובאו האובדים. מבלי טרף, בגין, דאיהי תבעה (ב"א עליה) עליה למיהב, פדכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

ובני לביא יתפרדו. בגין דכלהו חיילין, פד איהי יהיבת להון טרף, פלהו מתחברן פחד, וינקין פחד. וכד איהי יתבא מבלי טרף, דגרם גלותא, ודאי בני לביא יתפרדו, מתפרשן פלהו לכמה סטרין וארחין, בגין לאשפחא למעבד דינא. ועל דא, בזמנא דקרפנא אתעביד, פלא מתתקנן, ומתקריבין פחדא כדקאמרן. השתא דקרפנא לא אתעביד, ודאי בני לביא יתפרדו, ובגיני כך, לית לן יום דלא אשתפח ביה דינא, דהא לא מתערין עלאין ותתאין כדקאמרן.